

Anadoluda bir tirotil fabrikası yapılması hakkında 1/818 numaralı kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe encümenleri mazbataları

T. C.
Başvekâlet
Kararlar müdürlüğü
Sayı 6/3535

10-XII-1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Anadoluda bir Tirotil fabrikası yapılması hakkında Millî Müdafaa vekâletince hazırlanarak İcra Vekilleri Heyetinin 4-XII-933 toplanışında Büyük Millet Meclisine arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte arz olunmuştur efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe

Memleket dahilinde noksan olan bir tirotil fabrikası vücade getirmek peyderpey tahakkuk ettirilmesine çalışılan program iktizasındandır.

Askerî fabrikaların ordu ihtiyacına her sene hariçten mubayaaya mecbur olduğu trotilerin memleket dahilinde temini ehem ve elzemdir . Bu maksatla bir fabrika tesisine ve trotil imalâtı için adam yetiştirmeye ihtiyaç vardır.

Bu işi deruhte edecek firma ilk sene ihtiyacı olan 100 ton trotili kendi fabrikasında ve bizim adamlarımızı da iş başında bulundurmak suretile imal edecek ve aynı zamanda Anadolu da sekiz saatte beşyüz kilo trotil imal edecek bir fabrika tesis eyleyecektir.

Firma Anadolu da tesis ettiği bu aynı fabrikada hem fabrikanın kudreti imaliyesini isbat etmek ve hem de adamlarımızı tamamen yetiştirmek üzere müteakip seneler ihtiyacı olan 200 ton trotili imal edecektir.

Bu suretle hem ordunun 300 ton trotili temin edilmiş olacak ve hem de Anadolu da bir fabrika vücade gelecek ve adamlarımız da yetişmiş olacaktır. Bu sebeple 938 senei maliyesi nihayetine kadar ati senelere sari mukavele akti icap eylemekte olduğundan bu bapta salâhiyet itasına, gerek fabrikanın tesisi ve gerek ordunun ihtiyacı olan 300 ton trotilin imal bedelleri olan ceman 600 000 lirayı tecavüz etmemek şartile askerî fabrikalar bütçesinden her sene tefrik edilecek tahsisat ile ödenmesi hakkında tanzim olunan dört maddelik kanun lâyihası merbuten arz ve takdim kılındı.

Milli Müdafaa encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Milli Müdafaa encümeni

Karar No. 11

Esas No. 1/818

18 - XII - 1933

Yüksek Reisliğe

Memleketimiz dahilinde bir tirotil fabrikasının imali hakkında Milli Müdafaa vekilliği tarafından ihzar olunup Başvekâleti Celilenin 6/3535 numaralı ve 10 - XII - 1933 tarihli tezkeresine bağlı olarak encümenimize tevdi kılınan kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası Askerî fabrikaların umum müdürü Paşa hazır olduğu halde tetkik ve müzakere edildi.

Esbabı mucibede yazılı mütaleat ve mülahazata encümenimizce iştirak edilmiş ve ancak kanun lâyihasının başlığında (Anadolu dahilinde) kelimesi yerine (memleketimizde) kelimesi yazılması suretile kanun lâyihası aynen kabul edilmiştir.

Havalesi veçhile evrak Bütçe encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

M. M. E. Reisi	M. M. Na.	Kâtip	Aza	Aza	Aza
Giresun	Elâziz	Elâziz	Konya	Kars	Elâziz
<i>İhsan</i>	<i>A. Safet</i>	<i>Ahmet Saffet</i>	<i>Ali Fuat</i>	<i>Muhittin</i>	<i>Fuat Ziya</i>
Aza	Aza	Aza	Aza		
Malatya	Kırşehir	Tokat	Gümüşane		
<i>M. Ncdim</i>	<i>L. Müfil</i>	<i>Hüsnü</i>	<i>Şeket</i>		

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

M. No. 33

Esas No. 1/818

25 - XII - 1933

Yüksek Reisliğe

Anadoluda bir tirotil (emniyetli madde) infilâkiye) fabrikası yapılması hakkında Milli Müdafaa vekâletince hazırlanarak Başvekâletin, 10 - XII - 1933 tarih ve 6/3535 numaralı tezkeresile Yüksek Meclise gönderilen kanun lâyihası Milli Müdafaa encümeni mazbatasile birlikte encümenimize havale edilmekle Milli Müdafaa vekili Zekâi Bey ile Askerî fabrikaların umum müdürü Eyup Paşa ve Maliye vekâleti muhasabat umum müdürü Memet Ali Bey hazır oldukları halde encümenimizce de mütalea ve tetkik edildi.

Yurdumuzun müdafaasına ait her türlü levazım ve vesailin memleket dahilinde tedariki maksadile icap eden tesisatın vücade getirilmesi için vaktile Milli Müdafaa vekâletine geniş mikysta ve atı senelere sari taahhüt salâhiyeti verilmiş iken malî vaziyetin gayri müsait olmasından dolayı Meclisi Âlice bilâhare bu salâhiyet refedilmiş ve bu suretle esas programa konulmuş olan tirotil fabrikasının kurulması da geri kalmıştır.

Dünya piyasasında husule gelen umumî fiat düsgünlüğü sebebiyle şimdiye kadar kilosu 120 kuruşa almaktadır olan tirotil hali hazırda 70 kuruşa kadar düşmüştür. Vaktia memleketimizde fabrika tesisi halinde maliyet fiatı bu haddin fevkinde olarak takriben 100 - 110 kuruş raddesini bulacağı ve bunun da tirotil imaline muktazi asit sülfirik ve asit nitrik ve tolool gibi mevaddı iptidaiyenin bir müddet hariçten celbine mecburiyet hâsıl olmasından mümbais olup memleket dahilinde kömür taktirhaneleri ve fennî kükürt ve küherçile fabrikaları vücade getirilerek bu iptidai maddele- rin dahi dahilden tedariki mümkün bulunduğu alman izahattan anlaşılmıştır.

Buna intizaren bir kaç senelik fiat farkı karşılık tutularak muhtaç olduğumuz bu mühim tesisatın memleketimizde de kurulmasına ve bu münasebetle Türk mütehassıs işçilerinin yetiştirilmesine ve aynı zamanda paramızın kısmen dahilde kalmamasına matuf olan bu teklif encümenimizce de esas itibarile kabule şayan görülmüş ve daha ziyade vüzuah vermek maksadile lâyihamın başlığı ile metninde bazı değişiklikler yapılmış ve birinci ve ikinci maddeler birleştirilmiştir. Umumi heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim olunur.

Reis	M. M.	Kâtip				
Burdur	Isparta	Tokat	Bayazıt	Bursa	Çorum	Elâziz
M. Şeref	Mükerrem	Süreyya	İhsan	Dr. Galip	Mustafa	H. Tahsin
Erzurum	Giresun	İzmir	Kayseri	Kırklareli	Sivas	
Asım	Kâzım	Kâzım	A. Hilmi	M. Nâhil	M. Remzi	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Anadolu dahilinde bir Tirotil fabrikası inşasına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Ordu ihtiyacının temini maksadile Anadoluda bir Tirotil fabrikası tesisi ve adamlarımıza öğretmek maksadile (Yüz ton tirotilin Avrupadaki fabrikasında ve iki yüz ton tirotilin de Anadoluda yapılacak yeni fabrikada imali için) 938 malî senesi nihayetine kadar taahhüdata girişilmesi ve mukavele akti için Millî Müdafaa vekâletine salâhiyet verilmiştir.

MADDE 2 — Gerek fabrika tesisi ve gerek üç yüz ton tirotil imali bedelleri altı yüz bin lirayı tecavüz etmemek şartile askerî fabrikalar bütçesine mevzu tahsisattan her sene tefrik edilmek suretile mukassatan ödenir.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Memleketimizde tirotil fabrikası kurulması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Ordunun muhtaç olduğu tirotilin dahilde imalini ve Türk mütehassısları yetiştirilmesini teminen memleketimizde bir tirotil fabrikası tesisi ve yüz tonu hariçten ve iki yüz tonu da dahilde kurulacak bu fabrika imalâtından olmak üzere ceman 300 ton tirotilin mubayaası için nihayet 1938 malî senesi nihayetinde munkazi olmak üzere gelecek senelere sari en çok 600 000 liraya kadar taahhüdata girişmeğe ve mukavele aktine Millî Müdafaa vekili mezundur.

İşbu 600 000 liranın 130 000 lirası Askerî fabrikalar umum müdürlüğü 1933 malî senesi bütçesinin 815 inci faslının 1 inci mevaz ve malzeme iptidaiye ve müstehlike ve işletme masarifi maddesine mevzu tahsisattan tediye olunacağı gibi müteakip senelerde ödenmesi lâzımgelen miktarları da kezalik Askerî fabrikalar umum müdürlüğünün o seneler bütçelerinin aynı tertibinden tesviye olunur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 4 — Bu kanunun hükümlerini icraya Millî Müdafaa ve Maliye vekilleri memurdur.

4 - XII - 933

Bş. V. Ad. V. M. M. V. Da. V.
İsmet *Ş. Kaya*

H. V. Mal V. Mf. V. Na. V.
Dr. T. Rüstü M. Abdülhalik Hikmet Fuat

İk. V. S. İ. M. V. V. G. İ. V. Zr. V.
M. Celâl Muhlis Ali Rana Muhlis

MADDE 3 — Bu kanunun hükmünü icraya Millî Müdafaa ve Maliye vekilleri memurdur.

